

Kohtuasi C-46/23**Eelotsusetaotlus****Saabumise kuupäev:**

31. jaanuar 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Fővárosi Törvényszék (Pealinna Budapesti kohus, Ungari)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

8. detsember 2022

Kaebaja:

Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzat Polgármesteri Hivatala (Újpesti linnavalitsus, pealinna Budapesti IV linnaosa)

Vastustaja:

Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (riiklik andmekaitse- ja teabevabadusamet, Ungari)

[...]

[haldusteave]

Kohtumäärus

Käesolev kohus peatab menetluse ja esitab Euroopa Liidu Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

1. Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (edaspidi „isikuandmete kaitse üldmäärus“) artikli 58 lõiget 2, eelkõige selle punkte c, d ja g tuleb tõlgendada nii, et riiklik järelevalveasutus võib oma parandusvolitusi rakendades anda vastutavale töötlejale või volitatud töötlejale korralduse kustutada ebaseaduslikult töödeldud isikuandmed isegi ilma isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 17 lõike 1 kohase andmesubjekti selgesõnalise taotluseta?

2. Juhul, kui vastus esimesele eelotsuse küsimusele on, et järelevalveasutus võib anda vastutavale töötlejale või volitatud töötlejale korralduse kustutada ebaseaduslikult töödeldud andmed ka ilma andmesubjekti taotluseta, siis kas see sõltub sellest, kas isikuandmed on saadud andmesubjektilt või mitte?

[...]

[liikmesriigi menetlusõiguse kaalutlused]

Põhjendus

Kohtumääruse aluseks olevad faktilised asjaolud

- 1 Kaebaja otsustas 2020. aasta veebruaris anda rahalist toetust (edaspidi „toetus“) COVID-19 pandeemias haavatavatesse rühmadesse kuuluvatele elanikele, kes täidavad teatavad tingimused (näiteks on jõudnud pensioniikka või kellel on õigus teatavatele sotsiaaltoetustele), mille tõttu pöördus ta Magyar Államkincstári (Ungari riigikassa) poole ja Budapesti Főváros Kormányhivatala IV Kerületi Hivatala (Budapesti pealinnavalitsuse IV linnaosa kohalik asutus, Ungari; edaspidi „linnaosa asutus“) poole, et saada toetuskõlblikkuse nõuete kehtestamiseks teada vajalikud isikuandmed, eelkõige füüsiliste isikute põhilised isikuandmed ja sotsiaalkindlustusnumbrid. Ungari riigikassa ja linnaosa asutus vastasid nimetatud andmepäringutele.
- 2 Toetuse väljamaksmiseks võttis kaebaja vastu 30. aprilli 2020. aasta omavalitsusüksuse määruse 16/2020 programmi „Újpest+ Megbecsülés“ rakendamise kohta (Újpest+ Megbecsülés Program bevezetéséről szóló 16/2020. (IV. 30.) önkormányzati rendelet), mida muudeti ja täiendati 15. juuli 2020. aasta omavalitsusüksuse määrusega 30/2020. Nimetatud määrused sisaldasid toetuskõlblikkuse nõudeid.
- 3 Kaebaja kogus Ungari riigikassast ja linnaosa asutusest saadud andmed kokku ühte andmebaasi, mis loodi programmi rakendamiseks, ning lõi iga andmekogumi jaoks kordumatu tunnuse ja triipkoodi.
- 4 Vastustaja uuris avalikust huvist tuleneva kaebuse tõttu nimetatud viisil andmete töötlemist ametliku kontrolli käigus 2. septembril 2020 ja sellele järgnenud andmekaitse haldusmenetluses.
- 5 Vastustaja tuvastas oma 22. aprilli 2021. aasta otsuses [...], et kaebaja oli rikkunud isikuandmete kaitse üldmääruse artiklite 5 ja 14 erinevaid sätteid ning selle artikli 12 lõiget 1. Vastustaja kinnitas muu hulgas, et rikutud on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 14 teatavaid sätteid, sest kaebaja ei olnud teavitanud andmesubjekte ühe kuu jooksul programmiga „Újpest+ Megbecsülés“ seoses töödeldud isikuandmete ulatusest, andmete töötlemise eesmärgist ega andmesubjektide õiguste kasutamisest. Vastustaja andis kaebajale vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 lõike 2 punktile d korralduse kustutada

nende andmesubjektide isikuandmed, kellel oli linnaosa asutuse ja Ungari riigikassa esitatud teabe põhjal õigus toetust saada, kuid kes toetust ei taotlenud. Vastustaja leidis, et Ungari riigikassa ja linnaosa asutus olid samuti rikkunud isikuandmete töötlemist käsitlevaid sätteid. Seega määras vastustaja nii kaebajale kui Ungari riigikassale andmekaitse alase trahvi.

- 6 Vastustaja viitas otsuse põhjenduses lisaks isikuandmete kaitse üldmääruse eespool viidatud artiklitele ka artiklite 2, 4, 6 ja 83 teatavatele sätetele ning nimetatud määruse artikli 58 lõike 2 punktidele b ja j, samuti 2011. aasta CXII seadusele teabevabaduse ja teabealase enesemääramisõiguse kohta (az információs szabadságról és információs önrendelkezési jogról szóló 2011. évi CXII. törvény), 1993. aasta III seadusele asotsiaaltoetuste haldamise ja sotsiaalteenuste kohta (a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény) ning eespool mainitud kaebaja vastuvõetud omavalitsusüksuste määrustes sätestatule. Viimaks andis vastustaja kaebajale korralduse kustutada vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 lõike 2 punktile d nende andmesubjektide isikuandmed, kellel oli linnaosa asutuse ja Ungari riigikassa esitatud teabe põhjal õigus toetust saada, kuid kes toetust ei taotlenud.

Pooltevaheline vaidlus

- 7 Kaebaja vaidlustab käesolevas halduskohtumenetluses kostja otsuse [...].
- 8 Kaebaja väidab seoses otsuse selle osaga, kus antakse korraldus isikuandmed kustutada, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 lõike 2 punkt d ei anna vastustajale sellise korralduse esitamiseks pädevust. Kaebaja viitab sellega seoses Fővárosi Törvényszéki (Pealinna Budapesti kohus) otsusele 105. K. 706.125/2020/12 (edaspidi „lõplik otsus“), mida Kúria (Ungari kõrgeim kohus) kinnitas oma otsusega Kfv.II.37.001/2021/6 (edaspidi „Kúria otsus“).
- 9 Kaebaja arvates rikub vastustajapraktika õiguskindluse ja avaliku halduse õiguspärasuse põhimõtteid, mis on osa õigusriigi põhimõttest, sest teises otsuses – mis oli lõpliku otsusega lõpetatud kohtuasja ese – vastustajaainult tuvastas rikkumise, kuid ei maininud ühtegi isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 sätet õigusliku alusena, et anda kustutamise korraldus, samas kui käesoleva menetluse esemeks olevas otsuses mainitakse isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 lõike 2 punkti d. Kaebaja märgib pärast vastustaja teiste otsuste analüüsimist, et andes vastutavale töötlejale korralduse andmete kustutamiseks, on vastustaja iga juhtumi puhul tuginenud erinevatele õigusnormidele, näiteks isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 lõikele 2 – ilma konkreetsema viiteta – [...] isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 lõike 2 punktile c [...], isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 lõike 2 punktile d [...] ja isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 lõike 2 punktile g [...]. Kaebaja väidab, et vastutava töötleja kohustus kustutada andmed sõltumata sellest, kas andmesubjekt seda taotleb, ei tulene isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 17 lõikest 1, vaid selle artiklis 5 sätestatust,

sest isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 17 lõike 1 kohast kustutamist on võimalik tõlgendada ainult andmesubjekti õigusena ja artikli 17 lõike 1 teist osa on võimalik tõlgendada ainult nimetatud õiguse kasutamise kontekstis seoses andmesubjekti õiguse teostamisega, mitte iseseisvalt.

- 10 Vastustaja on nimetatud halduskohtumenetluses teinud ettepaneku algatada eelotsusemenetlus küsimuses, mis on sisuliselt identne käesoleva otsuse resolutiivosaga. Lisaks paralleelselt käesolevale menetlusele esitas vastustaja Kúria otsuse peale Alkotmánybíróságnale (konstitutsioonikohus, Ungari) kaebuse selle põhiseadusele vastavuse kontrollimiseks.
- 11 23. märtsi 2022. aasta otsuses 3110/2022 (edaspidi „Alkotmánybírósági otsus“) leidis Alkotmánybíróság (konstitutsioonikohus), et Kúria otsus ja lõplik otsus on vastuolus Ungari põhiseadusega (Alaptörvény) ja tühistas need sellest tulenevalt. Alkotmánybíróság viitas Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu (edaspidi „andmekaitsekoostöö nõukogu“) arvamusele 39/2021, milles andmekaitsekoostöö nõukogu võttis seisukoha selle kohta, kas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 lõike 2 punkt g võib olla õiguslik alus selleks, et järelevalveasutus annaks omal algatusel korralduse isikuandmete kustutamiseks, kui andmesubjekt ei ole selle kohta taotlust esitanud. Andmekaitsekoostöö nõukogu otsustas, et isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 17 on ette nähtud kaks erinevat kustutamise juhtu, mis on üksteisest sõltumatud (üks kustutamiseks andmesubjekti taotlusel ja teine on vastutava töötaja iseseisev kohustus), mille tõttu andmekaitsekoostöö nõukogu leidis, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 lõike 2 punkt g on õiguspärane õiguslik alus, et kustutada omal algatusel ebaseaduslikult töödeldud isikuandmed. Alkotmánybíróság (konstitutsioonikohus) märkis oma otsuses, et Ungari põhiseaduse artikli E lõigetest 2 ja 3 ning artikli VI lõikest tulenevalt ja vastavalt isikuandmete kaitse üldmäärusele, kuna liidu õigusaktidega tagatakse andmekaitse ja teabevahetuse ühtne kohaldamine, on vastustajal pädevus anda omal algatusel korraldus ebaseaduslikult töödeldud isikuandmete kustutamiseks, sealhulgas andmesubjekti taotluse puudumise korral.
- 12 Vastustaja on Alkotmánybírósági otsust silmas pidades oma eelotsusetaotluse esitamise ettepaneku tagasi võtnud.

Asjassepuutuv liidu õigus

- 13 Vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 17 lõike 1 punktidele d on andmesubjektil õigus nõuda, et vastutav töötaja kustutaks põhjendamatu viivitusega teda puudutavad isikuandmed ja vastutav töötaja on kohustatud kustutama isikuandmed põhjendamatu viivitusega, kui neid on töödeldud ebaseaduslikult.

Vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 lõike 2 punktidele c, d ja g on igal järelevalveasutusel järgmised parandusvolitused:

c) anda korraldus, et vastutav töötaja või volitatud töötaja rahuldaks andmesubjekti taotlused seoses tema käesoleva määruse kohaste õiguste kasutamisega;

d) anda korraldus, et vastutav töötaja või volitatud töötaja viiks asjakohasel juhul isikuandmete töötlemise toimingud teatud viisil ja teatud aja jooksul vastavusse käesoleva määruse sätetega;

g) anda korraldus isikuandmeid parandada või need kustutada või isikuandmete töötlemist piirata artiklite 16, 17 ja 18 alusel ning teavitada nimetatud meetmetest vastuvõtjaid, kellele isikuandmed on artikli 17 lõike 2 ja artikli 19 kohaselt avaldatud.

Asjassepuutuv Ungari õigus

- 14 Eelotsusetaotlus esitatakse üksnes isikuandmete kaitse üldmääruse kohaldamise kontekstis, mis on riiklikul tasandil vahetult kohaldatav, mistõttu puudub vajadus tuua välja asjassepuutuvat Ungari õigust.

Eelotsusemenetluse vajalikkuse põhjendused

- 15 Käesolev kohus palub, et Euroopa Liidu Kohus annaks talle nõu selle kohta, kuidas tuleb tõlgendada isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 17 lõiget 1 koostoimes selle artikli 58 lõikega 2, eelkõige seoses artikli 58 punktides c, d ja g osutatud järelevalveasutuse parandusvolitustega.
- 16 Vastustaja halduspraktika ei ole ebaseaduslikult töödeldud isikuandmete kustutamise korralduse andmisel tõepoolest ühtne, kuna eri otsustes on kustutamise korralduse õigusliku alusena viidatud erinevatele isikuandmete kaitse üldmääruse sätetele või ei ole sellisele sättele üldse viidatud.
- 17 Käesoleva kohtu hinnangul tuleb isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 17 ette nähtud kustutamise õigust tõlgendada selgelt andmesubjekti õigusena ning lõige 1 ei sisalda kustutamise kohta kahte erinevat õiguslikku alust, vaid nimetatud lõikes esitatud lause teine pool („vastutav töötaja on kohustatud kustutama [andmesubjekti] isikuandmed põhjendamatu viivitusega“) on vastutava töötaja kohustus, mis tuleneb nimetatud lause esimesest poolest. Käesolev kohus leiab seega vastupidi andmekaitsekoostööarvamusel 39/2021, et isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 17 sätestatud kustutamise õigust saab tõlgendada ainult andmesubjekti õigusena. Seda toetab asjaolu, et isikuandmete kaitse üldmääruse ingliskeelses originaaltekstis viidatakse vastutava töötaja kohustusele rinnastava sidesõnaga *and*, mis asub artikli 17 lõikes 1 esitatud lause esimese ja teise poole vahel. Ungarikeelses versioonis kasutatakse sidesõna *pedig*, mis on mitmetähenduslikum.

- 18 Samuti tuleb võtta arvesse, et andmesubjektil võib olla huvi tema kohta käivate isikuandmete töötlemise vastu ka siis, kui järelevalveasutus annab vastutavale töötlejale korralduse andmed kustutada, sealhulgas ebaseadusliku töötlemise tõttu. Sellisel juhul teostab järelevalveasutus andmesubjekti õigust tema tahte vastaselt.
- 19 Seetõttu tuleb lahendada küsimus, kas riiklik järelevalveasutus võib anda vastutavale töötlejale või volitatud töötlejale korralduse kustutada ebaseaduslikult töödeldud isikuandmed sõltumata sellest, kas andmesubjekt teostab oma õigust, ning kui vastus on jaatav, siis millisel õiguslikul alusel seda teha, arvestades eelkõige, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 58 lõike 2 punktis c lähtutakse sõnaselgelt andmesubjekti taotlusest seoses tema õiguste kasutamisega ning punktis d on üldsõnaliselt sätestatud, et töötlemise toimingud tuleb viia vastavusse isikuandmete kaitse üldmääruse sätetega, samas kui punktis g viidatakse otse isikuandmete kaitse üldmääruse artiklile 17, mida, nagu eespool selgitatud, ei ole samuti võimalik tõlgendada, võtmata arvesse andmesubjekti selgesõnalist taotlust isikuandmete kustutamiseks.
- 20 Kui järelevalveasutusel on õigus anda vastutavale töötlejale või volitatud töötlejale korraldus kustutada ebaseaduslikult töödeldud isikuandmed ka ilma andmesubjekti taotluseta, küsib käesolev kohus samuti, kas kustutamise korralduse vastuvõtmisel saab teha vahet olenevalt sellest, kas isikuandmed on saadud andmesubjektilt [võttes arvesse isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 13 lõike 2 punktis b osutatud vastutava töötleja töötlemiskohustust] või ei ole saadud andmesubjektilt [seoses isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 14 lõike 2 punktis d osutatud vastutava töötleja töötlemiskohustusega].
- 21 [...]
- 22 [...] [liikmesriigi menetlusõiguse kaalutlused]
- Budapest, 8. detsember 2022
- [...]
- [...] [allkirjad]